

E-volby

02.února 2006 František Kopecký

Před třemi roky při mé volební kampani do Senátu mě trápila obecně nízká voličská účast. Zajímal jsem se, proč zejména mladí lidé k volbám nechodí. Často jsem na chodníku slyšel něco peprného o politicích, o zbytečnosti Senátu, ale také o tom, že právě nebudou doma, nebo že nemají čas jít do volební místnosti. Moje profese analytika-programátora mě vedla k úvahám využití internetu a již tehdy jsem byl přesvědčen o budoucnosti elektronického způsobu volby. Ve víru nových událostí jsem však na tuto myšlenku docela zapomněl. O to větším překvapením pro mě byla novinová zpráva, že v Estonsku budou o víkendu probíhat komunální volby, při kterých bude možno volit i přes Internet. Zaujalo mě to natolik, že jsem přes naše velvyslanectví v Tallinnu získal velmi cenné informace k průběhu uvedených voleb, které bych rád využil pro sestavení základních pravidel této možnosti v České republice v rámci projektu E-stát. Ve svém článku chci popsat obecné předpoklady fungování voleb po internetu a také shrnout první zkušenosti z Estonska.

Mechanismus voleb přes internet

Jaké jsou tedy obecné právní a filosofické předpoklady? Zásadní podmínkou realizace je soulad s Listinou základních práv a svobod a naší Ústavou, kde je uvedeno, že volby do Parlamentu ČR se konají tajným hlasováním, na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. To jsou velmi těžko splnitelné podmínky i přes dnešní velmi vyspělou úroveň informačních technologií. Dovedu si představit, že hlava rodiny direktivně převezme identifikační klíče dalších voličů své rodiny, zasedne k počítači a vesele volí za ostatní. Rovněž by mohlo dojít k vychytralému skupování hlasů. Takové případy by mohly vést k ohrožení základních principů demokracie. V Estonsku tento problém minimalizovali možností opakované volby po internetu, kdy pouze poslední byla registrována jako platná, navíc osobní volba ve volební místnosti vymazala (přebila) volbu po internetu. V této oblasti je velmi důležitá identifikace voliče. Lze aplikovat různé metody, elektronický podpis, identifikační karty s heslovacím klíčem, které by zároveň sloužily jako osobní průkazy. Estonští voliči byli vybaveni ID kartami a dvěma klíči, ale vývoj IT jde dopředu takovým tempem, že si dokážu představit identifikaci voliče např. sejmutím otisku prstu či jiné biometrické údaje. Poslední zprávy z Německa a Velké Británie tento trend jenom potvrzují.

Dalším nezbytným předpokladem pro zavedení voleb po internetu je uživatelská připravenost našich občanů. Česká republika zaznamenala v posledních letech velký rozvoj informačních technologií a zcela jistě patří mezi státy s nejvyšší počítačovou gramotností. V tomto směru jsme podle mého názoru připraveni již dnes.

Zbytek procesu voleb po internetu je záležitostí technickou a programovou. Z pohledu software je nutno klást vysoké nároky na snadný a rychlý přístup k volebním stránkám, přehledný volební formulář, možnost opakování a potvrzení přijetí volby. Po technické stránce je samozřejmě nezbytný přístup k internetu, dále jednoduchý a levný snímač identifikace voliče a zajištění maximální bezpečnosti provozu i dat. Riziko spojené s napadnutím virů, destrukcí hackerů nebo ztrátou dat či únikem informací, které by ohrozilo výsledky voleb, lze minimalizovat, nikoliv vyloučit. Zkušenosti s internetovým bankovníctvím ukazují na vysoké zabezpečení celého provozu a jsou vzorem a příslibem řešení technické bezpečnosti voleb po internetu. To se potvrdilo i při volbách v Estonsku, kde nebyl zaznamenán žádný incident ohrožující bezpečnost a regulérnost voleb, kterých se po internetu zúčastnilo asi 9000 občanů, což činilo necelé 1 % všech voličů. Není to mnoho, avšak je to příslib do budoucna. Nejvíce občanů, víc než 1/3 volilo po internetu v hlavním městě Tallinnu, zejména v bankách, státních institucích a v telekomunikačních společnostech. Volby po internetu neměly uzavírací hodiny jako ve volebních místnostech a díky elektronické formě byly rychle

a bezchybně vyhodnoceny.

Pozitiva e-volby

Závěrem snad pouze pro ty, které zaujala myšlenka e-voleb ať už pozitivně či negativně, budu velmi rád za vaše poznámky, připomínky, dotazy. Vývoj informačních technologií se nezastaví a zcela jistě přinese minimalizaci rizik, která jsem uvedl. Přesto cesta k uskutečnění voleb po internetu v České republice bude ještě dlouhá, zejména v oblasti legislativy. Jsem přesvědčen, že e-volby můžou zastavit klesající počet voličů a umožnit i těm, kteří nemají čas jít k volbám, nebo jsou mimo domov a třeba na druhém konci světa, vykonat své základní právo občana demokratického státu. Myslím si, že mezi voliči, kteří by uvedenou možnost využili, by byli zejména mladí a vzdělaní lidé, z nichž předpokládám kromě extrémistů, kteří se neslavně prezentují na webových chatech, by byla většina sympatizantů našich idejí. Proto je nezbytné projekt e-voleb komplexně vypracovat a připravit k realizaci v horizontu několika let a to nejlépe na odborné platformě projektu e-státu.